

»Neomejen Rog uporabe«

DANIJELA TAMŠE

V začetku leta je Skupščina uporabnikov zasedene Tovarne Rog, avtonomnega kompleksa družbene in kulturne produkcije v središču Ljubljane, od lastnika, Mestne občine Ljubljana (MOL), dobila poziv na srečanje.

Šlo je za t. i. sestanek, ki pa je bil v resnici zgolj seznanitev dolgoletnih uporabnikov z že sprejetimi odločitvami – da naj bi MOL v maju začel s postopki rušenja nekaj rogovskih objektov. Najbizarnejši trenutek je nastopil, ko je župan, ki avtonomni oživitvi tovarne nasprotuje že od samega začetka, uporabnikom sugeriral, da bo občina po koncu gradnje t. i. novega Roga potrebovala pomoč pri polnjenju kompleksa z vsebinami.

Srečanje se je zgodilo le nekaj tednov pred praznovanjem desete obletnice zasedbe Roga. Skupina posameznikov je marca 2006 vstopila v prostore opuščene tovarne, da bi pokazala na potencial, ki ga imajo takšni industrijski objekti. Njihov namen je bil pridobitev dovoljenja za začasno rabo, in sicer dokler ne bo imel lastnik investicijskega načrta, v katerega bo vključil tudi uporabnike. Rogovci niso nikdar izvedeli, zakaj do podpisa že pripravljene pogodbe v končni fazi ni prišlo: zgolj špekuliramo lahko, da je eden od mogočih vzrokov proučitev koncepta začasne rabe in spoznanje občinarjev, da bi podpis pomenil tudi določene zaveze, na primer ureditev in vzdrževanje osnovne infrastrukture ter zagotavljanje

preskrbe z elektriko. Drugi in v resnici tudi verjetnejši vzrok sestoji iz zaverovanosti v lastno sposobnost izvedbe evikcije (do njenih poskusov je prišlo nekajkrat) in zanašanja na to, da bodo uporabniki v nemogočih pogojih obupali in odšli sami. Skratka, status Roga je ostal pravno nereguliran, uporabnikom pa prepuščeno upravljanje kompleksa.

Prav ta nedefiniran status in prilagodljivost, t. i. resilience rogovskega reprezentativnega organa (Skupščine), pa sta v resnici omogočila rast vsega tistega, kar bi institucionalizacija pokosila: od pajesenov in vrtilčkov na dvorišču, do umetniških, teoretskih, političnih in rekreacijskih vsebin v številnih prostorih, ki so jih Rogovci sami obnovili, pregradili, dogradili, kanalizacijsko in infrastrukturno uredili, opremili in okrasili. Upravljavska avtonomija in odsotnost hierarhiziranih odnosov sta omogočila samoniklo delovanje ter bili pogoj za gradnjo in izum vsebin, ki bi jih birokratska mašinerija sicer premlela, izpljunila in zavrgla. Samoniklost je namreč lastnost, ki je neločljivo povezana z avtonomijo in ki so ji imanentne inspiracija, moč avtonomnega odločanja ter samoodločujoči fleksibilnost in ustvarjalnost – torej vse tiste kvalitete, ki jih oblastni odnosi dominacije ne prenesejo, saj spodkopavajo njihovo avtoriteto pravilodajalca. Samoniklost torej nikakor ne more biti režirana, saj ni stvar, ki bi obstajala na sebi, ali zunanje reguliran pogoj, ki bi zagotavljal prihodnji uspeh, ampak proces, ki ga definirajo sami akterji in ki se vedno znova udejanja in kaže zgolj skozi prakso in delovanje.

Namig uporabnikom, da bo treba novi Rog napolniti z vsebinami, ne kaže torej na nič drugega kot na globoko nerazumevanje samega koncepta samoniklosti, ki bi jo župan, tako se zdi, najraje kar ukazal, potem pa zahteval nadzor

nađ njo. Prav tako pa je oblast, ki je javnosti dolga leta kljub izjemno živahnemu dogajanju v Rogu prodajala zgodbo o njem kot praznem prostoru, slepa za značajše obstoječega. Glede na načrte oblasti bi bil namreč v novem Rogu prostor zgolj za vizualne umetnike, pa še to le za tiste, ki se podrejajo logiki kreativnih industrij in profitne umetnosti, kar bi morali dokazovati ob prijavi na razpis. Ne le, da so rogovski umetniki popolno nasprotje tega, so tudi manjšina uporabnikov kompleksa, v katerem se poleg njih dnevno srečujejo številni glasbeniki, cirkusanti, skejtarji, študenti, organizatorji debatnih krožkov, predavanj in poletnih taborov, aktivisti, raziskovalci, migranti, izbrisani, delavci, brezdomni in vsi ostali, ki si želijo sooblikovati ta prostor.

Pomembnosti samoniklega in avtonomnega Roga se zavedajo tudi številni novinarji, oblikovalci javnega mnenja in prepoznavne osebnosti, ki so na različne načine podprli rogovsko ohranitveno kampanjo. Oblastem, ki nimajo finančnih sredstev niti za rušenje, kaj šele za gradnjo česa novega in ki tako v resnici poskušajo ustvariti še eno gradbeno luknjo, v juniju poteče dovoljenje za rušenje, zato bi ga radi še pred tem unovčili in tako podaljšali njegovo veljavnost. Vendar pri tem pozabljajo nekaj: da jim na poti stoji močna in uporna samonikla skupnost, ki je napovedala boj. ✕

